

Fredriks gymnasiearbete inriktat mot yrket skogsmaskinförare

Följande exempel beskriver Fredriks gymnasiearbete som är inriktat mot yrket skogsmaskinförare inom examensmålen för naturbruksprogrammet.

Fredriks uppgift

Fredrik har fått i uppgift att i sitt gymnasiearbete under en period arbeta hos en skoglig entreprenör som har ett maskinarbetslag. Entreprenören bedriver avverkning åt ett stort skogsbolag med en skördare och en skotare och har i dagsläget fyra anställda som jobbar i skift måndag till fredag. Fredrik kommer att följa en av maskinförarna och i mesta möjliga mån utföra dennes arbetsuppgifter. Det innebär att planera och genomföra vanligt förekommande arbetsuppgifter som skogsmaskinförare samt lösa de problem som uppstår med trädens avverkning och teknisk utrustning. Avtal finns mellan skolan och entreprenören som beskriver bägge parterns åtagande. Dessutom ska Fredrik utvärdera sitt arbete.

Fredriks gymnasiearbete

Planering

I början på varje arbetsvecka deltar Fredrik tillsammans med övriga anställda i planeringen av vilka arbetsuppgifter som ska utföras under veckan. Det gäller översiktlig planering av avverkning omfattande körvägar, avlägg, olika typer av hänsyn, risning, ledningar m.m.

Inför varje arbetsdag förbereder sig Fredrik genom att ta reda på vilka uppdrag som gäller, avverkning, skotning eller annan maskinkörning samt vilken maskin, redskap och annan utrustning som står till förfogande. Han försäkras sig om att han uppfattat uppdraget rätt och att han kan hantera den maskinella utrustningen på ett korrekt sätt.

På arbetsplatsen i skogen planerar Fredrik det arbete som han ska utföra. Han går igenom det område som han kommer att köra på och planerar det dagliga arbetet. Fredrik gör en plan för hur han ska köra i skogen och var avlägg ska ske. I denna plan observerar han om han i sitt arbete särskilt måste planera för natur- och kulturhänsyn. Planeringen ska också ha målen att arbetet ska utföras så effektivt som möjligt samtidigt som det blir utfört med hänsyn till säkerhet och kvalitet.

Genomförande

Efter den dagliga morgonplaneringen genomför Fredrik daglig service och underhåll på den maskin och de redskap som han ska använda. Den omfattar tankning, kontroll av hydraul-, motorolja- och kylarvätskenivåer och vid behov fylla på rätt vätska samt att smörja maskinen. För varje ny maskin eller redskap som Fredrik använder kontrollerar han för säkerhets skull i respektive instruktionsbok att han inte missat någon servicepunkt.

Fredrik arbetar i ett arbetslag som består av en skördare och en skotare. Han delar arbetsuppgifter med ordinarie personal i ett maskinarbetslag. Fredrik kör ett eget skift som alternerar mellan förmiddag och eftermiddag. Han utför arbetet självständigt, men har möjlighet att begära handledning när det krävs specialkunskap, t ex vid reparationer, svår terräng etc.

Under arbetsdagarna kör Fredrik den aktuella skotaren eller skördaren på ett sådant sätt att han utnyttja maskinens egenskaper på ett effektivt men samtidigt hänsynsfullt, rationellt, bränslebesparande, miljövänligt, och kvalitetsmedvetet sätt. Han tar samtidigt hänsyn till grundförhållanden, ytstruktur och lutning så att inte ursprunglig vattenföring, kultur- och fornminneshänsyn åsidosätts. Fredrik är mycket observant på risker när han kör i oländig terräng, så att han inte riskerar att välta. Om det behövs kan han också självständigt montera eller demontera slirskydd i form av band och kedjor

Trots varsam körning tillhör det normal drift att det uppstår skador på maskinen. Ibland är det möjligt för Fredrik att läsa av den information som ges på datorskärm. Vid andra tillfällen är det Fredrik som är observant på uppkomna skador. Om det gäller enklare reparationer, såsom byte av hydraulslang, lampor och däck samt byte av mindre komponenter, så är det inget problem för Fredrik att klara av detta. Gäller det däremot svårare skador, vilket Fredrik har kompetens att upptäcka, kontakta han reparatör, beskriver problemet och kan bistå när denne kommer.

Fredrik känner igen olika sortiment som förekommer på en avverkningsplats och kan särskilja dem i olika vältor. När han är på en avverkningsplats sorterar han dem utifrån de sortimentskrav som beskrivs i gällande apteringsinstruktion. Fredrik lyfter också ur enskild stock ur ett annat sortiment som han upptäcker är felplacerad. När han hanterar och lägger upp virket med kran sker det på ett sådant sätt att inga föroreningar eller mekaniskt slitage sänker värdet på virket. Virket läggs upp på ett sådant sätt att det går att lasta på en timmerbil utan problem.

Fredrik kan hantera maskinens dator och informationssystem så att det i slutändan bidrar till god ekonomi. Exempelvis matar han in via ett webbaserade rapporteringssystem produktionsinformation i datorn och vidarebefordra den till en server.

Under sitt arbete träffar Fredrik flera olika personer. Bl.a. markägaren, för vilken han redovisar vad han gjort och planerar att göra, virkesuppköparen, som är intresserad av att höra Fredrik kommentera de skilda sortimenten, samt andra maskinförare, som han på ett lärorikt sätt diskuterar skogsmaskiner med.

Utvärdering

I slutet av varje arbetsdag utvärderar Fredrik tillsammans med den ordinarie maskinföraren om hur dagens arbete har gått. De är då vid den avverkningsstrakt som Fredrik arbetat på under dagen. Fredrik gör då en utvärdering av dagens arbete och bedömer kvalitet och resultat på genomfört arbete. I utvärderingen jämför Fredrik resultatet av arbetet med den planering som han tidigare gjort. Fredrik får tillfälle att redovisa resultatet av sitt arbete, motivera sitt val av körväg och avlägg, kommentera eventuellt uppkomna markskador, mm. Han jämför också med de synpunkter som den ordinarie maskinföraren har. Fortlöpande skriver Fredrik ner minnesanteckningar om genomfört arbete, erfarenheter och reflektioner.

Om bedömningen i exemplet

Det är utifrån målen för gymnasiearbetet som läraren med hjälp av medbedömaren bedömer om Fredriks gymnasiearbete är godkänt eller inte. I examensmålen för yrkesprogrammen framgår följande mål för gymnasiearbetet:

Gymnasiearbetet ska visa att eleven är förberedd för det yrkesområde som gäller för den valda yrkesutgången. Det ska pröva elevens förmåga att utföra vanligt förekommande arbetsuppgifter inom yrkesområdet. Gymnasiearbetet ska utföras på ett sådant sätt att eleven planerar, genomför och utvärderar sin uppgift. Gymnasiearbetet kan utformas så att det ger eleverna möjlighet att pröva sitt yrkeskunnande i företagsliknande arbetsformer.

I det här exemplet har läraren som stöd för bedömningen av Fredriks gymnasiearbete även använt sig av den lista med punkter som finns i boken Gymnasieskola 2011. En sådan lista som stöd för bedömningen av gymnasiearbetet har tagits fram för varje nationellt program inom gymnasieskolan och den kan även användas inom vuxenutbildningen. Läraren har dock anpassat listan till Fredriks yrkesområde och uppgift samt till vad som Fredrik har möjlighet att visa i sitt gymnasiearbete.

De kunskaper, färdigheter och förmågor som anges i listan förväntas Fredrik visa på ett yrkesmässigt sätt, men utifrån de förväntningar som kan ställas på den som är ny i yrket. I samband med att Fredrik får reda på sin uppgift för gymnasiearbetet, får Fredrik även information om grunderna för bedömningen. Det innebär i exemplet att läraren och Fredrik tillsammans går igenom punkterna nedan, innan Fredrik genomför gymnasiearbetet.

Fredrik förväntas i sitt gymnasiearbete visa:

- kunskaper om **arbete som skogsmaskinförare** som är relevant för uppgiften för att kunna uppnå ett godtagbart resultat,
- förståelse av arbetslivets villkor och arbetsmiljöfrågor **i samband med arbete som skogsmaskinförare,**
- kunskaper om lagar och andra bestämmelser som gäller **i samband med arbete som skogsmaskinförare,**
- färdigheter i att arbeta yrkesmässigt för att genomföra **uppgifter i samband med arbete som skogsmaskinförare,**
- färdigheter i att arbeta med de biologiska och tekniska metoder som bidrar till en hög kvalitet på arbetsresultatet **i samband med arbete som skogsmaskinförare,**
- förmåga att bedöma kvaliteten, enligt branschens normer, på de **produkter som är resultatet av arbete som skogsmaskinförare,**
- i arbete med skogsproduktion förmåga att kombinera virkesproduktion med naturkulturmiljövård enligt gällande certifieringsstandard,
- förmåga till kretsloppstänkande samt förmåga att ta miljöhänsyn enligt gällande bestämmelser **i samband med arbete som skogsmaskinförare,**
- förmåga att arbeta på ett sätt som är säkert för eleven själv och andra samt att lösa problem på ett yrkesmässigt sätt **i samband med arbete som skogsmaskinförare,**
- förmåga att på ett relevant sätt kommunicera och samverka för att genomföra uppgiften **att arbeta som skogsmaskinförare** med godtagbart resultat